

Особлива частина адміністративного права – адміністративна діяльність визначає: адміністративно-правові режими (надзвичайний, воєнного стану, митний тощо); адміністративні послуги; державну службу; дисциплінарну відповідальність; захист прав громадян; адміністративний примус; адміністративне судочинство.

Спеціальна частина адміністративного права – адміністративна деліктологія визначає: адміністративну відповідальність; адміністративні проступки; протидію проступкам посадових осіб; склад адміністративного проступку; провадження у справах про адміністративні проступки; статус публічного службовця; систему контролюючих органів.

Виходячи з вищенаведеного розуміння предмету, методів та системи адміністративного права можна говорити про очищення галузі адміністративного права від невластивих їй відносин. Приватноправові відносини, які волею долі віднесені до фундаментальної галузі публічного права через нерозуміння його сутності або небажанням приділяти цьому належну увагу цілим поколінням законодавців повинні бути направлені до відповідних галузей. Вже давно назріло питання необхідності правового регулювання частини суспільних відносин на господарсько-правових та цивільно-правових принципах через дерегуляцію економіки, свободу підприємництва і рівності усіх форм власності.

Таким чином констатуючи, що предмет адміністративного права – незмінна константа під час трансформації суспільно-економічних відносин слід наголосити: вдосконалення законодавства України відповідно до концепції про взаємну відповідальність громадян і держави сприятиме подальшому розвитку українського права і суспільства у напрямі підвищення відповідальності органів публічної влади, зменшення проявів корупції та захисту прав та свобод людини і громадянина, вихованню громадян у дусі поваги до закону, права та держави.

УДК 347.73

Пивовар І. В., к.ю.н.,
Інститут кримінально-виконавчої служби
Державної пенітенціарної служби України, м. Київ, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СКЛАДУ КОЛЕКТИВНИХ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Проблема визначення поняття якісного складу колективних суб'єктів фінансового права є важливою та разом з тим складною для науки фінансового права. На це впливає декілька чинників, що сформувалися в юридичній науці (в тому числі, фінансовому праві). По-перше, досі не склався єдиний підхід до розуміння категорії «суб'єкт права» в цілому.

По-друге, специфіка предмета фінансового права зумовлює широке коло фінансових відносин (бюджетні, податкові, державно-кредитні, валютні тощо) із відповідним колом суб'єктів (в тому числі, колективних), які беруть у них участь.

Загалом у фінансово-правовій літературі пропонується або трьохчленна класифікація суб'єктів фінансового права (Н. І. Хімічева, М. В. Карасьова, О. А. Музика-Стефанчук), або ж двохчленна (Л. К. Воронова, М. П. Кучерявенко, М. О. Перепелиця). Так, перша категорія авторів суб'єктів поділяють на три основні групи: а) держава та її адміністративно-територіальні одиниці; б) колективні суб'єкти; в) індивідуальні суб'єкти. Проте зустрічається поділ суб'єктів фінансового права й на дві групи. У такому випадку деякі автори відносять такі специфічні соціальні утворення як держава і адміністративно-територіальні одиниці до колективних суб'єктів. Не вступаючи в наукову дискусію з приводу належності суспільних утворень до окремої групи чи сукупної, приєднаємося до обґрунтованого М. О. Перепелицею розподілу суб'єктів фінансового права за вольовим критерієм на дві категорії. а) колективні суб'єкти; б) індивідуальні суб'єкти [1, с. 16-17]. Адже таким чином йдеться або про волю однієї особи (індивіда), або про волю групи осіб (спільноти, колективу). Крім того дана класифікація придатна до подальшого її дроблення.

До групи колективних суб'єктів фінансового права більшість авторів навчальних посібників та науковці відносять юридичних осіб, суб'єктів, що не мають статусу юридичної особи, державу та територіальні громади. Проте в результаті економічних і політичних перетворень в країні якісний та кількісний склад колективних правових інститутів, що залучаються фінансовим правом, постійно змінюється, при чому кількісно зростає.

За такої ситуації в числі актуальних питань, що потребують окремого вивчення, є класифікаційна ідентифікація в системі суб'єктів фінансового права такого суб'єкта, як сім'я.

Зокрема, згідно зі ст. 3 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 червня 2000 р. № 1768-III право на державну соціальну допомогу мають малозабезпечені сім'ї, які постійно проживають на території України. Даний нормативно-правовий акт містить і дефініції наступних категорій «сім'я», «малозабезпечена сім'я», «державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям». Фінансування державної соціальної допомоги (покриття витрат на виплату державної соціальної допомоги) малозабезпеченим сім'ям здійснюється за рахунок субвенцій з державного бюджету до місцевих бюджетів (ст. 11) [2].

Крім того відмітимо, що в ч. 6 п. 7 «Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу,

твердого та рідкого пічного побутового палива», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 зазначається, що суб'єктами розрахунку даного виду субсидій виступають прийомна сім'я, а також сім'ї, у яких не менше року проживають троє і більше дітей, враховуючи тих, над якими встановлено опіку чи піклування.

Отже, враховуючи складність такого соціально-правового феномену як сім'я та незважаючи на те, що в правничій літературі відсутня однастайність з приводу того чи є сім'я суб'єктом права, говорячи про фінансово-правовий статус сім'ї необхідно відмітити, що вона періодично виступає учасником бюджетних правовідносин (як суб'єкт отримання матеріальної допомоги субсидії).

Такий підхід свідчить про те, що публічно-правове регулювання в окремих випадках не може обмежуватися межами конструкції юридична особа і навіть держави. Тому деякі дослідники (наприклад, А. С. Галяутдинова [3]) до колективних суб'єктів фінансового права відносять і сім'ю, вводячи в науковий обіг категорію «колективні суб'єкти, що формуються» (дискретні) поряд зі «сформованими». До останніх відносяться, зокрема, органи державної влади, і місцевого управління, юридичні особи та суб'єкти без статусу юридичної особи, статус яких остаточно сформувався, тому цілком закономірно можна їх вважати «справжніми» суб'єктами фінансового права. Під колективними суб'єктами фінансового права, що формуються (дискретними), даним науковцем пропонується розуміти не наділені статусом юридичної особи об'єднання фізичних або юридичних осіб, які є взаємозалежними, створюються в передбаченому законом випадку і володіють окремими елементами правосуб'єктності, що проявляються при вступі в окремі фінансово-правові відносини. При цьому робиться висновок про наявність тенденції до визнання зазначених суб'єктів у майбутньому в якості повноцінних суб'єктів фінансового права [3, с. 11].

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне визнати, що сім'я при вступі в окремі фінансово-правові відносини (наприклад, бюджетні) набуває окремих рис правосуб'єктності й діє як єдине ціле. Водночас, завчасним є категоричне твердження про сім'ю як суб'єкта фінансового права в повному розумінні слова. Отже, перспективним напрямом подальших досліджень є виявлення потенційних форм інституту «суб'єкт фінансового права» загалом, та ґрунтовний аналіз сім'ї як одного з різновидів таких форм.

Література

1. Перепелиця М. О. Суб'єкти фінансового права (теоретичні аспекти): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / М. О. Перепелиця. – Х., 2013. – 32 с.
2. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1768-III [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

3. Галяутдинова А. С. Коллективные субъекты финансового права: автореф. дисс... канд. юрид. наук: 12.00.14 / А. С. Галяутдинова. – Москва, 2013. – 26 с.

УДК 347.73

Пивовар Ю. І., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО ОЗНАКИ ПОНЯТТЯ ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ В ФІНАНСОВОМУ ЮРИСДИКЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах зростаючої кількості правопорушень в сфері публічних фінансів, актуалізації підлягає пошук шляхів, способів й засобів протидії поширення цього негативного явища, а також мінімізації фінансових втрат держави (муніципальних утворень), українського суспільства загалом. Однією з правових форм реалізації завдань, пов'язаних на досягнення означеної мети є юрисдикційний процес.

Розглядаючи фінансовий процес галузевим різновидом юридичного процесу, певною мірою набув свого визначення в теорії фінансового права фінансовий юрисдикційний процес. Теоретичне розвинення цього процесуального явища провідними вченими в галузі фінансового права (Е. С. Дмитренко, Л. М. Касьяненко, М. П. Кучерявенко, В. Д. Чернадчук та ін.) закономірно ґрунтувалося передусім на потребах правозастосовної практики. В нинішніх умовах фінансової кризи та «турбулентного» стану правосуддя в Україні виникає необхідність більш глибокого та системного опрацювання усіх складових механізму протидії та вирішення конфліктів у фінансовій сфері з метою, зокрема, захисту та відновлення прав та інтересів держави, муніципальних утворень, громадянського суспільства. Разом з тим, маємо зауважити, що інструментарій даного механізму (фінансового юрисдикційного процесу) в теорії фінансового права мало визначений, а уповноважені суб'єкти в своїй фінансово-охоронній діяльності користуються переважно методами, виробленими адміністративною, кримінально-правовою наукою (знайшовши своє відображення у різних правових нормах), які не завжди ураховують динамічність й специфіку фінансових правовідносин.

В числі таких малодосліджених правових засобів цього механізму є юрисдикційне переслідування. Очевидно, таке переслідування характерне для юрисдикційних процесів, виступаючи однією з їх функцій. Відповідно, у фінансовому праві, та зокрема в фінансовому юрисдикційному процесі, цей елемент, виконуючи функціональну роль,